

THE LANCET

Volume 407 - Number 10530 - Pages 733-824 - February 21-27, 2026

www.thelancet.com

“Russia’s full-scale invasion of Ukraine has been a catastrophe on every level, not least for health. 4 years on, there have been more than 47 000 Ukrainian civilian casualties”

See Editorial page 733

Comment

Lancet Commission on Ovarian Cancer
See page 743

World Report

Cuba’s health
See page 766

Articles

Tenecteplase versus standard treatment for basilar artery occlusion
See page 763

Articles

Cumulative incidence of advanced breast cancer in women aged 40-49 years
See page 784

Seminar

Legrosy
See page 805

£5.00 Registered as a newspaper - ISSN 0140-6736
Founded 1823 - Published weekly

Здоров'я на передовій: 4 роки війни в Україні

Пропонуємо вашій увазі статтю, опубліковану в одному з найавторитетніших світових медичних журналів — *The Lancet*.

The Lancet — видання, яке формує глобальний порядок денний у сфері охорони здоров'я, присвятило окремий матеріал впливу війни на здоров'я українців та функціонування системи медичної допомоги. Публікація підкреслює, що ситуація в Україні залишається в центрі уваги міжнародної медичної спільноти.

Оригінальна публікація:

[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(26\)00355-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(26)00355-7)

Ця стаття є перекладом оригінальної публікації

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну стало катастрофою на всіх рівнях — зокрема для системи охорони здоров'я. За чотири роки загинуло понад 47 000 українських цивільних. 5,6 мільйона людей знайшли прихисток за кордоном, а 3,8 мільйона стали внутрішньо переміщеними особами, що суттєво порушило доступ до медичної допомоги. Навмисні удари по медичних закладах та медичній інфраструктурі стали складовою воєнної стратегії Росії. З лютого 2022 року задокументовано 2591 таку атаку, і їхня кількість зростає. Це очевидні порушення міжнародного права, які дедалі частіше сприймаються як буденність.

Наслідки для здоров'я населення є масштабними. Існує величезна потреба в лікуванні та реабілітації через фізичні травми й довготривалі ушкодження, загострилася криза психічного здоров'я, зростає тягар неінфекційних захворювань, виникають перебої з вакцинацією. Від початку війни 68 % українців повідомляють про погіршення стану здоров'я. Те, що ситуація не стала ще гіршою, значною мірою заслуга стійкості, професійності та мужності українських медичних працівників.

Для них війна стала надзвичайним випробуванням — як у професійному, так і в особистому житті, про що йдеться у Всесвітньому звіті цього випуску. Хоча бойові дії зосереджені переважно на сході країни, безпечних місць фактично немає. Сирена повітряної тривоги означає евакуацію пацієнтів до укриття та ще одну безсонну ніч. Рятувальники нерідко стають мішенню ціле-

спрямованих атак дронів. Загроза обстрілів залишається постійною: на сьогодні загинуло 359 медичних працівників. Частина лікарів і медсестер виїхала за кордон, інші вступили до лав Збройних сил, що спричинило гострий кадровий дефіцит у цивільній системі охорони здоров'я. Рівень бідності різко зріс, а постачання ліків і медичних виробів ускладнене через руйнування заводів і складів.

У багатьох регіонах змінилися підходи до надання медичної допомоги: пологові відділення перенесено в укриття, а скринінг на туберкульоз переведено з лабораторій до мобільних служб. Медичний персонал працює в умовах нестачі кадрів, надмірного навантаження, постійного стресу та глибоких системних змін. Неминуче це позначається на їхньому власному здоров'ї. Більшість медичних працівників повідомляють про вигорання (81 %), тривожність (69 %) і депресивні симптоми (61 %), а також про порушення сну й емоційне виснаження. Водночас лише 17 % мають доступ до психосоціальної підтримки.

Уряд України визнає ці виклики. У січні 2025 року було затверджено нову Стратегію розвитку національної системи охорони здоров'я, покликану забезпечити потреби країни під час війни та в період післявоєнного відновлення. Стратегія передбачає три ключові напрями: забезпечення загального доступу до якісної медичної допомоги з акцентом на первинну ланку; посилення координації та управління системою; розвиток людського капіталу й залучення інвестицій через підтримку медичних працівників, поліпшення умов праці та розвиток медичної освіти.

Це важливі й амбітні цілі. Реалізувати таку програму складно навіть у стабільних умовах, не кажучи вже про країну, що перебуває у стані війни, де державні інституції працюють на межі можливостей. Водночас у таких сферах, як психіатрична допомога, відкриваються можливості для модернізації та зміцнення системи. У бюджеті на охорону здоров'я на 2026 рік, оголошеному в грудні, передбачено збільшення фінансування на 38,8 млрд гривень (660 млн фунтів стерлінгів). Кошти спрямовані на безоплатні медичні огляди, розширення програми «Доступні ліки» та підвищення заробітних плат лікарям. Захист і підтримка медичних працівників є критично важливими як для сьогодення, так і для майбутнього України.

Яким буде це майбутнє, поки що невідомо. Україна розпочала процес вступу до Європейського Союзу, що може зміцнити безпеку та економіку країни, однак наслідки для системи охорони здоров'я потребують зваженого підходу. Чи відкриє свобода пересування нові можливості для навчання й професійного розвитку, чи посилить відтік медичних кадрів?

Щодо завершення війни, повідомляється, що Президент України Володимир Зе-

ленський розглядає можливість проведення національних виборів і референдуму щодо потенційної мирної угоди. Він наголошує на необхідності щонайменше 20-річних гарантій безпеки з боку США перед укладенням будь-яких домовленостей. Статус тимчасово окупованого Донбасу залишається ключовим предметом розбіжностей. На момент підготовки матеріалу до друку очікувалися мирні переговори між Україною та Росією за посередництва США. Водночас немає впевненості, що буде досягнуто умов, прийнятних для всіх сторін.

Чотири роки агресії принесли українцям глибокі страждання й серйозно підірвали їхнє здоров'я. Скорочення міжнародної гуманітарної та медичної допомоги лише ускладнює ситуацію. Важко не сприймати це як несправедливість. Відданість українських медичних працівників, які продовжують надавати допомогу в надзвичайно складних умовах, заслуговує на глибоку повагу та послідовну міжнародну підтримку.

Вперше опубліковано: Health on the front line: 4 years of war in Ukraine. The Lancet, Volume 407, Issue 10530, 733. DOI: 10.1016/S0140-6736(26)00355-7k

Стаття надійшла в редакцію: 23.02.2026/Received: 23.02.2026

Після доопрацювання: 05.03.2026/Revised: 05.03.2026

Прийнято до друку: 02.04.2026/Accepted: 02.04.2026